

Что касается обстоятельств, эти второстепенные члены греческого предложения, как и в русском языке, представленные, с одной стороны, наречиями различных разрядов, с другой, падежными формами существительных, очень многочисленны и разнообразны.

Проанализировав основные параметры простого предложения в новогреческом языке в сопоставлении с русским, мы можем заключить, что количество простых предложений в новогреческом языке меньше, чем в русском, поскольку из их числа исключены предложения с однородными подлежащими и сказуемыми. По нашим наблюдениям, например, в газетных текстах новогреческого языка количество простых предложений меньше, чем сложных [см., напр. 3, с. 180], что несколько расходится с данными исследователей публицистического стиля русского языка, утверждающих, что в данном стиле примерно 50% простых предложений.

Для изучения простого предложения и в русском, и в греческом языке используются общие параметры: структура предложений, функциональные типы, наличие главных и второстепенных членов и т. д. Однако в силу некоторых специфических особенностей употребления подлежащего в греческом языке отсутствует разделение предложений на двусоставные и односоставные, и в связи с этим не представлен целый пласт неглагольных конструктивных видов простого предложения.

На наш взгляд, ведущее место в греческом предложении принадлежит глаголу, тогда, как одна из тенденций развития современного синтаксического строя русского языка состоит в том, что «в выражении семантики предложения в целом и отдельных его компонентов глагол часто уступает место имени», [5, с. 240]. Как уже было отмечено нами, использование главных и второстепенных членов в структуре простого предложения в новогреческом языке имеет ряд особенностей, отличающих их от русского языка.

На наш взгляд, перспективным было бы сопоставительное изучение использования простых предложений в функциональных стилях греческого и русского языков. Вероятно, сопоставление данных синтаксических единиц с учетом объема, видовременных значений глаголов-сказуемых, взаимодействия синтаксических и морфологических категорий в их структуре и т. д. даст возможность выявить их наиболее важные параметры и будет способствовать расширению знаний о выразительных возможностях данных языков, а также решению некоторых проблем простого предложения в греческом и русском языке.

Источники

1. Κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνείας. – Αθήνα, 1994.

Литература

1. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Π. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ. – ΑΘΗΝΑ, 1996.

2. ΚΑΛΟΙΔΙΚΗΣ Π. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟ. – ΑΘΗΝΑ, 1976.

3. Коновалова Т. И. Некоторые наблюдения над синтаксисом сложных конструкций газетных текстов новогреческого языка. – в сборнике «XI международная конференция по функциональной лингвистике» «Функциональное описание естественного языка и его единиц». – Ялта: Изд. «Доля», 2004.

4. Конюшкович М. И. Синтаксис близкородственных языков: тождество, сходство, различие. – М.: Наука, 1989.

5. Лекант И. П. Синтаксис простого предложения в современном русском языке. – М.: Высшая школа, 2004.

6. Скаличка В. О грамматике венгерского языка. – В сборнике «Трагский лингвистический кружок». – М.: Наука, 1967.

7. Скобликова Л. С. Синтаксис простого предложения. – М.: Высшая школа, 1986.

Косенко Ю. В.

СТАТУС ПОДЯКИ / ВДЯЧНОСТІ У ДИСКУРСІ ПРОЩАННЯ

Актуальність зазначеної теми обумовлюється тенденцією сучасної лінгвістики, інтересом до організації та регулювання вербальної комунікації. На часі вважається, що вербальна комунікація – це не тільки обмін інформацією, але і засіб встановлення, підтримання та припинення соціальних відношень, демонстрація свого відношення до співрозмовника [3], [5], [6], [9], [17], [18], [21]. Серед функцій мови дослідники виокремлюють *функцію громадської взаємодії*, або *фатичну функцію* [12, с.11]. Питання фатичної метакомунікації протягом декількох десятиліть посідає особливе місце у прагмалінгвістиці, аналізі дискурсу та інших функціонально орієнтованих векторах, які взаємодіють з такими дисциплінами, як соціолінгвістика, психолінгвістика, стилістика та т. ін. Соціально-регулятивне спілкування відбувається у фатичному метадискурсі, який, услід за Шевченко І. С. та Матюхіною Ю. В., розуміємо як специфічний дискурс високоритуалізованого типу, що призначений регулювати та сприяти передачі метакомунікативної інформації на відміну від дискурсів інших типів, у якому передається змістовна, суттєва інформація [2, с. 38].

Об'єктом дослідження даної роботи є статус подяки при прощанні, як різновид одного з типів фатичного метадискурсу. *Мета* даної статті є опис вживання формул подяки при припиненні контакту в англійському дискурсі. Малодослідженість об'єкту зумовила вибір теми.

Ритуал завершення контакту не менш важливий, ніж ритуал встановлення контакту, який може включати формулу подяки. Подяка грає важливу роль у підтриманні ввічливих стосунків між співрозмовниками, які універсальна притаманна національна специфіку [7], [11], [13], [14], [15].

До нашого часу внутрішньо умотивованими є формули подяки *Thank you (Thanks)*. Пор.: укр. *Спасибі* та *Спаси Бог*. Як вказує Л. В. Савельєва, вихідним значенням мовної лексеми «Спасибі» було сакральне значення, яке з плином часу було витіснено секулярним значенням з позитивною конотацією [4, с. 177-179]. Доречність вербальної подяки як відповідь на ту чи іншу дію, подарунок та т.ін. визначається домінуючими культурними цінностями суспільства, відносинами між його членами. У культурах деяких народів допомагати друг другу настільки природно, що не прийнято дякувати, у їх мові відсутнє слово *дякую* [1, с. 275]. У англійській вербальній поведінці, навпаки, висловленню подяки відводиться надзвичайно важливе місце у повсякденному спілкуванні. Це одне з засобів демонстрації взаємної поваги, прояву пошани до оточуючих. *It's a good day when your thank you bag is full* вчить одне з англійських прислів'їв.

Формула подяки, яка корелює, зазвичай, з ситуацією прощання, віддзеркалює характер спілкування. Так, актуалізація референтів подяки, вдячності, радості з нагоди зустрічі є прозорими у фразах типу *Thank you for your advice (attention, proposal). It will be of great value to me. / Thanks (ever so much) for hearing me out. / Thank you for seeing me. / Thank you for the lovely delightful evening. / Thank you. It was a real pleasure. / Thank you for everything*, наприклад:

I looked up at his large grandfather clock. Past six-thirty. «I've got to go get dressed. I have an early meeting.» I started up the stairs. «Thanks,» I said, my own voice as chilly as his, «thanks for ... everything.» (Brennan Carol. Full Commission, p.163).

The camera was turned off and the reporter thanked him for his time. No problem, said Buckley. Anytime (Grisham John. A Time to Kill, p.103).

Англіїці висловлюють подяку частіше ніж українці, що стосується сфери обслуговування та інших ситуацій спілкування (на роботі, в сім'ї, у спілкуванні друзів, тощо). Вони висловлюють подяку часто. Зазвичай, прощальні одиниці імплікують інтенції мовця:

When I called Mrs. Santiago she obligingly told me that Louisa had been taken away in an ambulance around eight-thirty. I thanked her mechanically and hung up (Paretsky Sara. Blood Shot, p.315).

Типовою у цьому зв'язку є розмова працівників телефонної довідкової служби з клієнтами:

A – агент, C – той, хто зателефонував:

A: *XYZ Directories, which name please?*

C: *Jones.*

A: *Jones, thank you. Which town please?*

C: *Cardiff.*

A: *Cardiff, thank you. Which address please?*

C: *Number 28, Acacia Avenue.*

A: *Number 28, Acacia Avenue, thank you. Just searching for you. (Pause). Sorry to keep you waiting. Thank you. Your number is 0123456789.*

C: *Thank you.*

A: *You're welcome.*

C: *Goodbye.*

A: *Goodbye* [10, с. 95].

З точки зору українських комунікативних норм вдячність у даному діалозі виражена занадто та не завжди доречно, без певної на то причини.

Вживання формул подяки при відсутності референта є показовою для сфери обслуговування. Вдячність клієнту за зроблені послуги, зазвичай, супроводжується відповідним *Thank you* зі сторони обслуговуючого персоналу. У даному випадку ця репліка не завжди аналогічна українській *Дякую Вам*, так як може вживатися у ситуаціях, коли клієнт не робив ніяких дій, які б могли бути вигідними даному закладу та заслуговувало б вдячності. Деякі приклади з особистих спостережень:

1) у магазині, відвідувач просить касира розмінити 1 фунт, щоб подзвонити по телефону:

Відвідувач: *Could you change me a pound, please.*

Касир: *Sure. Here you are.*

Відвідувач: *Thank you very much.*

Касир: *Thank you.*

2) на ринку:

Продавець: *Would you like some bananas?*

Покупець: *No, thank you, I've already bought some.*

Продавець: *Thank you.*

Існує думка, що у подібних ситуаціях *Thank you* має значення не подяки, а завершення контакту [8], [20], [22]. Очевидно, тут також має місце десемантизація формули подяки, яка перетворюється у формальний маркер ввічливості, прагматична функція якої – не подяка, а виявлення поваги адресату, демонстрація своєї прихильності до нього. *Thank you* у подібних ситуаціях виступає як своєрідний комунікативний блок. Часте вживання мовленнєвих формул подяки привело до того, що вони, в якійсь мірі, втратили своє семантичне значення. Цей факт неодноразово відзначався дослідниками. Так, наприклад, Д.Хаймс підкреслював, що британське *Thank you* є скоріш формальним маркером, ніж вираженням щирої вдячності [16, с. 69]. Складається враження, що англійці, самі, усвідомлюючи семантичну спустошеність формули подяки та бажаючи, щоб їх вдячність звучала більш щиро (*heartfelt and not routine*) [19, с. 119], різними засобами посилюють її. Окрім частого вживання формули *thank you* при прощанні, показовою для англійців є експресивність та перебільшення.

В англійській мові існує велика кількість формул подяки, які посилюються за допомогою різноманітних інтенсифікаторів. Так, окрім *thank you / thanks*, вживаються *thank you very much / thank you so much / thank you so very much / thank you ever so much / thank you very much indeed / thank you awfully / thanks a lot / many thanks / a million thanks / thanks a million*. У листуванні зустрічається *Very many thanks*.

Дані репліки можуть бути розширені у блоках прощання: *I am very (so) appreciative / I really appreciate it / I can't tell you how much I appreciate this / I don't know how I can thank you enough / I have no words to express my gratitude / I can't find words to express my thanks* та ін..

В офіційній обстановці спілкування, наприкінці розмови з прагматичною метою, до стандартних формул подяки можуть додаватися фрази типу: *I'm so grateful for your help; I'm much obliged for your cooperation; I appreciate your efforts very much; I would be extremely grateful if you would be able to...*

Важливою особливістю англійської комунікативної поведінки при прощанні є те, що в ета комунікації контактах, особливо коли комуніканти знайомі, вони обмежуються реплікою з експліцитною вдячністю. Зазвичай, вона супроводжується / замінюється емоційно-оцінюючою реплікою. Це може бути як оцінка об'єкту

вдячності, вираження відношення до нього, так і оцінка партнера по комунікації, його якостей або дій. У деяких ситуаціях при прощанні емоційна оцінка навіть більш значуща, ніж експліцитна вдячність (виразити емоційну оцінку інколи важливіше, ніж сказати *дякую*).

Так, у відповідь на запрошення пообідати можна опустити формулу експліцитної вдячності та обмежитися вираженням емоційного відношення до факту запрошення: *Great / That would be great / That would be lovely / That sounds great / I'd love to / I'd be delighted to come* та т. ін. Відповідь, яка складається з однієї репліки вдячності, предстає у такій ситуації недостатньою. Зазвичай, вона супроводжується емоційно-оцінюючою реплікою: *It would be great. Thanks. / That sounds great. Thanks for asking. / I'd love to. Thank you very much.*

Формули вдячності при прощанні можуть посилюватися оцінюючими репліками у адресу того, хто слухає, також компліментами, які у своїй більшості містять пряму оцінку якостей співрозмовника: *You've been most helpful and supportive. / You're being extremely kind. / It's so nice / kind of you. / That was a lovely dinner. You really are a marvelous cook!*

В англійській комунікації розмикання контакту спостерігається тенденція посилення вдячності, шляхом одночасного вживання декількох реплік з інтенсифікаторами:

I want to thank you both very much indeed for coming to say goodbye. It's so nice of you. I really do appreciate that (подяка за візит).

That was great. Thank you very much for a lovely dinner. The food was gorgeous and I really enjoyed the afternoon (подяка за обід).

That's fantastic. You're great. Thank you so much. I really appreciate it (подяка за допомогу).

That's simply gorgeous. Thank you very much. That's the most amazing present ever. I really love it (подяка за подарунок).

При вираженні вдячності у ситуації прощання англійські комуніканти є більш багатослівними, ніж українські. Вони не обмежуються однією реплікою, зазвичай, додають до неї повторну репліку-вдячність, це може бути компліментом, похвалою або оцінюючою реплікою:

'Good-bye.' Lammiter said restraining his eagerness. 'And many thanks. In fact, many many thanks.' He added truthfully, 'Hope, we get together some day.'

'I'll give you a ring when we come up to New York for Christmas shopping.' (Maginnes Helen. North from Rome, p. 46)

Thank you for the pleasant surprise. I appreciated the gesture very much. With best wishes and renewed thanks. Sincerely yours, Margaret (лист-вдячності, приклад з особистого листування).

Цей короткий лист складається з трьох реплік, у кожній з яких виражена вдячність, яка, окрім повторів (*thank you, appreciate, renewed thanks*), посилюється позитивною емоційною оцінкою (*pleasant surprise*) та інтенсифікатором (*very much*).

Як відзначалося, багатослівність – одна зі стратегій позитивної ввічливості (ввічливість зближення), яка притаманна англійській комунікативній культурі. Ми поділяємо думку К. Айджмер про те, що в англійській комунікації комбінації та повтори є однією з основних стратегій посилення ввічливості [7, с. 35].

Заслужують на увагу і репліки-відповіді. Канонізованими мовленнєвими формулами, які вживаються при відповіді на вдячність, є: *OK / That's OK / That's all right / It's no problem / Don't mention / Not at all / You are welcome / Any time / (It's) my pleasure / It was a pleasure*. У різних ситуаціях вони супроводжуються оцінюючими репліками, за допомогою яких комуніканти робить відповідний вербанс у бік партнера, підкреслюючи свою повагу до нього, дарує йому відповідний комунікативний подарунок:

1) уходячи з гостей:

'Thanks for dinner. It was lovely'.

'Thank you for coming. You're a lovely company'.

2) отримавши пропозицію допомоги:

'Oh, thanks. That would be very kind of you'.

'Not at all. I'd enjoyed it'.

3) після допомоги:

'You're a star. Thank you very much'.

'Don't mention it. I'm delighted to be able to help' [Ларина 2003: 282].

Поширеною реплікою, яка вживається як відповідь на вдячність при прощанні, є англійська формула *You are welcome*, яка немає точного еквівалента в українській мові, та її варіанти: *You are very welcome / You are always welcome / You are always very welcome / You are more than welcome / You are most welcome*. Орієнтовані на об'єкт, дані формули виражають повагу співрозмовника до партнера, прихильність до нього, бажання подальших контактів.

Таким чином, англійці висловлюють подяку при прощанні експресивно та багатослівно. Мовленнєві формули подяки є у більшій ступені десемантизованими, їх основне прагматичне значення полягає у підтриманні гармонічних відношень між співрозмовниками. В англійській комунікативній культурі подяка при прощанні – є не тільки виразом вдячності співрозмовнику у відповідь на його дії, але й частовживаним знаком поваги по відношенню до нього, знак вираження прихильності, пошани, та ввічливості. *Перспективним* вважаємо аналіз позитивної та негативної ввічливості при розмиканні контакту у фатичній метакомунікації.

Література

1. Ларина Т. В. Категория вежливости в аспекте межкультурной коммуникации (на материале английской и русской коммуникативных культур): Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.20. – М., 2003. – 450 с.
2. Матюхина Ю. В., Шевченко И.С. Историческое развитие фатического метадискурса автономного типа // Вісник Харків. нац. ун-ту ім.В.Н. Каразіна, 2004. – № 636. – С.37-41.
3. Печепцов Г. Г. Теория коммуникации. – М.: Реал-бук, К.: Ваклер, 2001. – 656 с.
4. Савельева Л. В. Русское слово: конец XX века. – СПб.: Logos, 2000. – 216 с.

5. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – 262 с.
6. Формановская Н.И. Коммуникативно-прагматические аспекты единиц общения. – М.: ИКАР, 1998. – 292 с.
7. Aijmer, Karin. Conversational Routines in English: Convention and Creativity. – London & New York: Longman, 1996. – 237 p.
8. Aston Guy. Say 'Thank you': Some Pragmatic Constraints in Conversational Closings // Applied Linguistics, vol.16, 1995, №1. – P. 57-86.
9. Byram, Michael and Michael Fleming. Culture and Language Learning // Byram, Michael and Michael Fleming (eds.). Language Learning in Intercultural Perspective: Approaches through Drama and Ethnography. Cambridge University Press, 1998. – P.1-10.
11. Cameron, Deborah. Good to talk? Living and Working in a Communicative Culture. Sage Publication. – London: Thousands Oaks, 2000. – 159 p.
12. Coulmas, Florian. «Poison to Your Soul»: Thanks and Apologies Contrastively Viewed // Florian Coulmas (ed.). Conversational routine: Explorations in Standardized Communication Situations and Prepatterned Speech. – The Hague – Paris – New York: Mouton Publishers, 1981. – P.69-91.
14. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge University Press, 1987. – 578p.
15. Davies, E. A Contrastive Approach to the analysis of Politeness formulas // Applied linguistics 8(1), 1987. – P.75-78.
16. Eisenstein, Miriam and Jean Bodman. I very appreciate: Expressions of gratitude by native and non-native speakers of American English // Applied Linguistics 7(2), 1986. – P.167-185.
17. Eisenstein, Miriam and Jean Bodman. Expressing Gratitude in American English // Gabriele Kasper and Shosana Blum-Kulka (eds.). Interlanguage Pragmatics. – New York, Oxford: Oxford University Press, 1993. – P.64-81.
18. Hymes, Dell H. Sociolinguistics and the ethnography of speaking // Ardener, E. (ed.) Social anthropology and Language. – London: Tavistock Publications, 1971. – P.47-95.
19. Hymes, Dell H. Editorial Introduction // Language in Society, 1, 1972. – P.1-14.
20. Lyons, John. Language and Linguistics: an Introduction. – Cambridge: Cambridge University Press, 1981. – 334 p.
21. Owen, Marion. Apologies and Remedial Interchanges: A study of Language Use in Social Interaction. – Berlin, N.Y., Amsterdam: Mouton Publishers, 1983. – 157p.
22. Rubin, Joan. How to tell when someone is saying «No» Revisted // Wolfson Nessa and Judd Elliot (eds) Sociolinguistics and Language Acquisition. – Rowley, London, Tokio: Newsbury House, 1983. – P.10-17.
23. Trudgill, P. Sociolinguistics: an introduction to language and society. – Harmondsworth: Penguin Books, 1974. – 364 p.
- Tsui, Amy B.M. English Conversation. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – 29 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

- Brennan Carol. Full Commission. – New York: Berkley prime crime, 1994. – 248 p.
 Grisham John. A Time to Kill. – New York, 1992 – 515p.
 Maginnes Helen. North from Rome. – London: Collins Publishers, 1969. – 169p.
 Paretzky Sara. Blood Shot. – New York, 1988. – 376p.

Костусяк Н. М., Межов О. Г. ЗНАХІДНИЙ ВІДМІНОК ЯК ОСНОВНИЙ МОРФОЛОГІЧНИЙ ВАРІАНТ ОБ'ЄКТНОЇ СИНТАКСЕМИ

Функціональний багатоаспектний аналіз мінімальних синтаксичних одиниць є одним з актуальних завдань сучасного мовознавства. У цьому плані потребує ґрунтовного вивчення сукупність об'єктних синтаксем як визначального різновиду субстанціальних компонентів речення. Об'єктна синтаксема є важливим компонентом семантико-синтаксичної структури простого речення. Вона разом із суб'єктом і предикатом формує переважну більшість типів речень української мови, тому без усебічного дослідження цієї мінімальної одиниці не можна глибоко пізнати природу речення як основної синтаксичної одиниці, а без цього неможлива побудова викінченої синтаксичної теорії.

У сучасній українській граматиці проблеми семантичної категорії об'єктності (об'єктної синтаксеми) досліджували І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, М. Я. Плющ, Т. Є. Масицька та ін., однак спеціальної праці, присвяченої суто морфологічній репрезентації об'єктної синтаксеми, зокрема знахідному відмінкові, немає. Метою пропонованої статті є детальний опис безприйменикового знахідного відмінка як основного морфологічного варіанта об'єктної синтаксеми в елементарних та ускладнених простих реченнях сучасної української літературної мови; з'ясування впливу семантичних і валентних типів предикатів на семантичне варіювання категорії об'єктності та її лексичне наповнення; вивчення механізму ускладнення об'єктної синтаксеми іншими субстанціальними значеннями. Дослідження побудовано на реченневих конструкціях, дібраних з художніх текстів сучасної української літературної мови.

Знахідному відмінкові належить провідна роль у вираженні функції об'єкта. Однією зі специфічних рис граматики сучасної української мови є наявність двох форм знахідного відмінка іменників чоловічого роду однини від назв неістот у функції об'єкта: форми, співвідносної з формою називного відмінка (перша форма), і форми із закінченням -а, співвідносної з формою родового відмінка (друга форма), яка найчастіше використовується в розмовно-побутовому і художньому стилях мови [1, с. 32-34; 3, с. 93-95], пор.: *Дід робив людям воза...* (М.Стельмах); *–У Змієві Ви візьмете човна...* (О. Вишня) і *Дід робив людям віз; – У Змієві Ви візьмете човен*. Обидві відмінкові форми знахідного в плані змісту є еквівалентними.

У граматичних дослідженнях простежуємо різні підходи до визначення знахідного об'єкта: його кваліфікують як знахідний реальний об'єкт і знахідний ідеальний об'єкт [8, с. 6-10], результативний об'єкт і внутрішній об'єкт [4, с. 74], знахідний внутрішнього і зовнішнього об'єкта [7, с. 463-464], заперечують доцільність визначення відмінків об'єктного значення без реальної опори на систему мови [8, с. 51]. Розрізнення знахідного «внутрішнього об'єкта» і знахідного «зовнішнього об'єкта», на думку А. Мейє, – штучне, і в цьому, і в другому випадках розкривається значення дієслова, і немає можливості провести межу між цими двома значеннями [5, с. 348-349]. Найбільш аргументованим, на наш погляд, є синтаксемний аналіз шляхом виділення семантичних груп дієслів, які вимагають своєю валентністю знахідного об'єктного відмінка [2, с. 87-90].

У структурі речення об'єктна функція знахідного передається відмінковою формою іменника, який позначає найчастіше конкретні предмети. Набір змістових ознак іменника відповідно спроектований семантичною сполучуваністю з дієсловом-предикатом, який позначає активну, динамічну, цілеспрямовану дію, що виконується особою-суб'єктом і розвивається зовні, або стан, тобто сема об'єкта проектується валентним зв'язком з предикатом, напр.: *Сорочку мати вишила мені червоними і чорними нитками* (Д.Павличко); *Дівчина трянди поливала...* (В.Сосюра); *І вітер листя розгортає...* (Б.-І. Антонич); *Луки росама гантує Тиша...*